

Svar på remissyttrande gällande utredningen "Köp av ekosystemtjänster – Går det att köpa ekosystemtjänster som produceras av konstruerade vattenvårds åtgärder?"

Höje å vattenråd har arbetat fram en utredning gällande möjligheten att köpa ekosystemtjänster från anlagda vattenvårdsåtgärder. Utredningen gick ut på remiss till bland LRF, Länsstyrelsen Skåne, vattenråd i Skåne, Naturvårdsverket m.fl i september 2019. Nedan lämnar Höje å vattenråd svar på inkomna remissyttrandena. Remissyttrandena finns bilagda till denna sammanställning. Havs- och vattenmyndigheten har meddelat att de avstår från att yttra sig.

Remissyttrande Segeåns vattenråd 2019-11-22 (Bilaga 1)

Vattenrådet håller på flera punkter med Segeåns synpunkter gällande att det blir en större administrativ börda för vattenrådet och att markägaren kan uppleva systemet som avskräckande. Vattenrådet ser gärna att fortsatt utveckling av metoder och verktyg för bedömningar av ekosystemtjänster sker på riksnivå. Samsyn är att förespråka. Oavsett på vilken nivå metoder och verktyg tas fram så kommer enskilda handläggare behövas och bedömningarna kommer troligen vara mer eller mindre subjektiva. Bedömning av biologisk mångfald är komplex och en modellbaserad bedömning är det närmst en objektiv bedömning vi ser att man kan komma.

Remissyttrande Naturvetenskapliga fakulteten 2019-12-13 (Bilaga 2)

Nedan besvaras först några övergripande frågor och synpunkter därefter finns svar på några av de specifika synpunkterna. Vissa av de specifika synpunkterna berör förtydliganden vilket kommer tas i beaktande vid en eventuell omarbetning av rapporten.

Det grundproblem som framställs i diskussionen i remissyttrandet, att vattenrådet vill motivera en högre ersättning än det som tillåts i Landsbygdsprogrammet, stämmer. Men det är inte utifrån en större produktion av ekosystemtjänster utan utifrån att ersättningen inom Landsbygdsprogrammet är otillräcklig för att motivera fortsatt anläggande av vattenvårdsåtgärder i det sydskańska produktionslandskapet.

En av synpunkterna berör tidpunkt för utbetalning av ersättning där argument förs för att utbetalningen ska ske i förskott. Vattenrådet förespråkar en förskottsbetalning och inte en årlig utbetalning vilket framgår av bilaga 2 köpeavtal. Argumentet för årlig utbetalning är att man på så vis kan anpassa utbetalningen utifrån hur väl ekosystemtjänsterna produceras. Detta ses dock inte som möjligt då vattenrådet inte kan garantera en sådan årlig utbetalning under 20 år på grund av att man är beroende av kommunernas samarbetsvilja inom avrinningsområdet. Vattenrådet tror precis som ni att en årlig utbetalning skulle innebära en osäkerhet som medför att färre markägare är villiga att upplåta mark till vattenvårdande åtgärder.

Det föreslås att vattenrådet ska ansvara för underhåll av våtmarkerna istället för markägaren för att på så vis minska på osäkerheter för båda parter. Vattenrådet anser att detta tar bort de

förutsättningar som finns för motprestation för att vara producenter och erhålla betalning för leverans av ekosystemtjänsterna.

Slutligen ställs frågan om markägare till redan anlagda dammar kommer låta bli att sköta sina anläggningar på grund av uteblivit stöd från Landsbygdsprogrammet. Vattenrådet kan inte ge ett definitivt svar på denna fråga men förutsättningarna är dels att markägaren har ingått ett avtal om 20 år eller 30 år med vattenrådet att inte försämra anläggningens funktion, dels finns det ett egenintresse att anläggningen fungerar då det i många fall leds in jordbruksdräneringar i våtmarkerna och försummad skötsel kan innebära problem i åkermarken.

”Det är felaktigt att påstå att priset blir marknadsmässigt om markägaren ges tillfälle att sätta priset på ekosystemtjänsterna. Ett pris som sätts av enbart en producent kallas för monopolpris och är inte marknadsmässigt eftersom priset normalt blir för högt.

En markägare kan avgöra sina kostnader för att tillhandahålla tjänster, men det är vattenrådet som ska erbjuda ett pris för leverans av ekosystemtjänsterna som representant för samhället.

Vattenrådets roll är att finansiera produktion av ekosystemtjänster till så låga kostnader som möjligt. Detta kan de uppnå genom att markägaren lämnar anbud om ersättning för etablering av våtmark, och inte genom markägarens värdering av ekosystemtjänster. Vattenrådet kan då genom en egen värdering av de tjänster som förväntas produceras och jämföra kostnadseffektiviteten mellan olika anbud. Alltså vattenrådet bedömer värdet och markägarna kostnaderna. Genom ett anbuds-förfarande kan konkurrens skapas om att producera ekosystemtjänster. Det är konkurrens som är förutsättningen för att ett pris blir marknadsmässigt. Ett problem kan dock vara att det finns för få potentiella leverantörer för att en konkurrens uppstår och markägaren begär en högre ersättning än de egentliga kostnaderna för deras mark. Med detta problem är inte nytt.”

Svar: Utredningen handlar om att undersöka möjligheten till köp av ekosystemtjänster. Vattenrådet är själva medvetna om svårigheterna kring detta och i bilaga 1 till utredningen förslag till förfrågningsunderlag så efterfrågar vattenrådet, precis som ni skriver, att markägaren ska lämna ett pris på att anlägga en vattenvårdande åtgärd på dennes mark. Det är vattenrådet som i sin tur bedömer värdet av de tjänster som åtgärden skulle ge upphov till. Vidare i resonemanget att det inte är markägaren som ska sätta ett pris på tjänsterna utan vattenrådet som en representant för samhället. Det är av praktiska skäl att markägaren sätter pris på tillhandahållandet av förutsättningarna för ekosystemtjänster, exempelvis ytan för och skötseln av en våtmark, då vattenrådet inte har möjlighet att göra en markvärdering för varje specifikt läge. I de bästa av världar skulle vattenrådet kunna tillhandahålla rådgivare som är kunniga både när det gäller markvärde och värdet av ekosystemtjänster.

” Det är inte rimligt att bygga upp ett system där forskningen ska utvärdera effektiviteten hos de anlagda våtmarkerna.”

Svar: Vattenrådet har inte själv resurserna och finansieringen att genomföra mätningar av kväve och fosfor samt inventeringar av flora och fauna för varje anlagd åtgärd. Det finns däremot flera tidigare utredningar och forskningsresultat från vilka man kan dra slutsatser gällande nya anläggningars förväntade miljönytta. Detta är det sätt som vattenrådet finner möjligt att genomföra utvärdering och bedömning av åtgärder på.

”Antagande om rekreationsvärden är inte tillräckligt väl underbyggt. Eftersom även transport genom ett grönområde klassades som rekreation i studien och att de tillfrågade i studien inte definierade vad de ansåg som grönområde eller park anses värdet för besöksfrekvensen vara överskattat. Därför rekommenderar vi här att uppskattad besöksfrekvens åtminstone halveras.”

Svar: Det har redan gjorts en halvering utifrån det som anges i studien. Menar ni att det ska göras ytterligare en halvering?

”Har vattenråden kapacitet för kontroll av våtmarker och vad händer om vattenråden upplöses, dvs vem är då köparna? Så länge vattenrådet existerar föreslås att vattenrådet tar ansvar för att kontrollera att förutsättningarna för produktion av de efterfrågade ekosystemtjänsterna finns kvar.”

Svar: Eftersom avtal tecknas mellan markägare och kommun har det ingen betydelse för köpeavtalet om vattenrådet upplöses. Vattenrådet instämmer med rekommendationen.

”Det är otydligt till vilken grad det är möjligt att göra markägaren till producent och entreprenör av ekosystemtjänster genom anläggning av våtmark. Vi håller med om att det är viktigt att slå vakt om lantbrukarnas kreativitet och erfarenhet för att förbättra förvaltningen av jordbrukslandskap. Denna möjlighet är mest tydlig i förvaltningen av fält, fältkanter, etc. som är integrerade i jordbruksproduktion. En våtmark däremot har ingen direkt koppling till jordbruksproduktion och en lantbrukare saknar normalt expertkunskaper om våtmarker. Detta konstateras även i rapporten och är en av anledningarna till varför vattenrådet ansvarar för anläggning av själva våtmarken. Om inte lantbrukaren anses ha kvalifikationer för att anlägga en våtmark varför anses det att de skulle ha kvalifikationer för att underhålla den?

Ett alternativ till det föreslagna systemet vore därför för vattenrådet att ansvara för både anläggning och underhåll av våtmarken. På detta sätt minskas osäkerheten för både markägaren i fråga om betalning och för vattenrådet i form av produktion av ekosystemtjänster.”

Svar: Anläggande, vilket i detta fall även inkluderar projektering av vattenvårdsåtgärder, kräver omfattande kunskap om vatten, hydrologiska beräkningar med mera, medan det underhåll som efterfrågas är av enklare slag vilket de allra flesta markägare kan genomföra. Med anledning av detta ombesörjer vattenrådet projektering och anläggning av åtgärden medan markägaren förväntas sköta anläggningen.

Remissyttrande Naturvårdsverket 2019-12-06 (Bilaga 3)

Vattenrådet håller med Naturvårdsverket att det krävs mer utredning kring köp av ekosystemtjänster då detta är ett komplext område. Vattenrådet ser gärna att exempelvis Naturvårdsverket utreder möjligheterna vidare.

Remissyttrande Region Skåne 2019-12-11 (Bilaga 4)

Region Skåne föreslår nyckelindikatorer som ett sätt att bedöma leveransen av ekosystemtjänster. Vattenrådet håller med om att nyckelindikatorer kan vara ett bra sätt att följa upp satta mål men vi ser inte att denna metod är tillämpbar vid anläggning och uppföljning av enskilda vattenvårdande åtgärder då detta skulle innebära omfattande mätningar eller inventeringar. Vattenrådet har gjort och kommer troligen genomföra nya inventeringar inom avrinningsområdet men man har inte möjlighet att genomföra inventeringar för varje enskild åtgärd. Det är därför vi föreslår att markägaren får betalt för att skapa förutsättningar för ekosystemtjänster och inte de faktiska

ekosystemtjänsterna. Det är även därför som vi föreslår att man ska använda modellbaserade metoder för att beräkna miljönyttan.

Vattenrådet anser däremot att precis som ni föreslår att en opartisk besiktningssperson är önskvärt för att få en så rättvis bedömning av leverans av ekosystemtjänster som möjligt.

Remissyttrande Sveriges jordägareförbund 2019-12-12 (Bilaga 5)

Vattenrådet delar förbundets uppfattning om att skapa en fungerande marknad för ekosystemtjänster ligger utanför vattenrådets verksamhet och att man inte har resurser att genomföra denna förändring så att den kan bli tillämpbar på nationell nivå. Vattenrådet är även medvetna om att det föreslagna systemet riskerar att bli för byråkratiskt och administrativt tungrovt men systemet är begränsat av den kommunala verksamheten och ordningen gällande Lagen om offentlig upphandling.

Remissyttrande Vattenmyndigheten 2019-12-13 (Bilaga 6)

Vattenrådet tackar för de rekommendationer om fortsatt arbete som lämnats av Vattenmyndigheten. Nedan besvara vattenrådet några av de kommentarer som lämnats. Övriga kommentarer beaktas vid en eventuell omarbetning av rapporten.

”Finansiering av ekosystemtjänsterna bör diskuteras och förklaras ytterligare med den nya inriktningen i fokus. En diskussion kring möjligheterna att exempelvis utnyttja Landsbygdsprogrammet och LOVA, eller andra aspekter som den nya situationen möjliggör.”

Svar: Vattenrådet är positiv till detta förslag men anser att diskussionen kring finansiering med Landsbygdsprogrammet eller LOVA bör ske på nationell nivå och inte inom vattenrådet.

”Påverkan på vattenförekomst samt dess ekologiska status; gällande plats för anläggande av en åtgärd vore det önskvärt att förtydliga om det har någon betydelse vilken vattenförekomst som påverkas samt om status för denna har betydelse för att åtgärden ska beviljas medel.”

Svar: Inom Höje å avrinningsområde är det endast Önnerupsbäcken och Höje å som är klassade som vattenförekomster och båda har klassats till otillfredsställande ekologisk status. Av denna anledning tas inte vattenförekomstens ekologiska status med som en parameter vid bedömningen av vilka åtgärder som ska beviljas medel.

”Värdet av kväve- och fosforavskiljning, för beräkning av värdet av kväve- och fosforavskiljning vore det lämpligt att använda schabloner i VISS. De föreslagna schablonerna på (sid.20) kommer från avloppsreningsverk där marginalkostnaden för närsaltsreduktion är jämförelsevis hög. Det viktiga är dock att utvärderingsschablonen är enhetlig men det kan vara värt att påpeka att schablonkostnaden för de åtgärder som blir aktuella generellt är lägre.”

Svar: Utmaningen med att anlägga våtmarker i Höje å avrinningsområdet är att många av de optimala lägena redan är använda. Detta medför att kostnaderna i dagsläget är högre än de schablonkostnader för anläggande av våtmarker som anges i VISS vilket då också leder till att kostnaden per kilo renat fosfor eller kväve är högre än de schablonvärde som finns i VISS. I rapporten anger vi kostnad vid rening i ett avloppsreningsverk (ner till 0,3 mg fosfor/l) detta beror på att vi utgår från ersättningskostnaden. Det vill säga hur mycket hade det kostat samhället om vi istället för att anlägga våtmarker skulle rena vattnet i ett avloppsreningsverk. Beroende på vilken typ av reningsmetod för avloppsreningsverk som anges i VISS kan det värde som vi föreslår att man använder vara jämförelsevis lågt.

Ytterligare en anledning till att vattenrådet avstår från att använda schablonvärdena i VISS är att det ofta är otydligt hur dessa har beräknats och att erfarenheten från anläggande av våtmarker i Skåne sällan stämmer med de kostnader som anges i VISS.

”Att förankra utbetalningar med respektive markägares kommun hade eventuellt förenklats situationen som kan uppstå vid ett upplöst vattenråd. Samt bidragit till en möjlighet att undvika förskottsbetalning. Är det utrett om kommunens pengar kan användas på detta sätt och hur förhåller sig förslaget till gällande statsstödsregler?”

Svar: Detta är inte utrett.

Remissyttrande Lantbrukarnas Riksförbund

Vattenrådet instämmer med förbundets synpunkt att hänsyn ska tas till eventuella negativa effekter som kan uppstå uppströms en åtgärd vid dämning och att även det räknas in vid kostnadsuppskattning av en åtgärd.

Förbundet anser att det är orimligt att lägga över värderingen av ekosystemtjänsterna på markägarna. Vattenrådet håller med och menar inte att markägaren ska värdera ekosystemtjänsterna utan att det är ett förslag på åtgärd och en kostnad för att tillhandahålla marken för att skapa ekosystemtjänsterna som markägaren ska ange i anbudsprocessen. Vattenrådet kommer sedan bedöma värdet av de ekosystemtjänster som kan produceras och jämför nyttan med den kostnad som markägaren har angivit i anbudet.

Vattenrådet håller med förbundets synpunkt att förlust av primärproduktion måste tas i beaktande vid bedömning av olika åtgärder.

Förbundet saknar ekosystemtjänsten fördröjning av flöden och minskad översvämningsrisk. Denna tjänst togs inte med eftersom en sådan bedömning skulle kräva omfattande utredningar för respektive åtgärd vilket hade varit väldigt resurskrävande. En enskild åtgärd ger sällan tillräckligt stor effekt för att det ska vara möjligt att påvisa denna. Oftast behövs flera åtgärder för att man ska se någon större effekt på översvämningsrisken inom ett område.

Vattenrådet håller med förbundets synpunkt att det finns en risk att priset för åtgärd kommer styra framför bästa plats. Men eftersom utvärderingen av inkomna anbud kommer ta hänsyn till både kostnad och nytta så bör detta problem kunna undvikas.

Sammanfattning

Vattenrådet tackar samtliga för deras engagemang i frågan och för de inkomna synpunkter och förslag på förbättring och fortsatt arbete. Vi instämmer i kritiken kring att systemet kan bli för administrativt och tungrovt samt att det fortfarande finns många frågetecken kring möjligheterna att köpa ekosystemtjänster. Flera av inkomna yttranden påpekar behov av uppföljning av enskilda åtgärdernas förmåga att leverera ekosystemtjänster. Sådan uppföljning kräver, för t ex näringsretention, flera års mätningar för att få en rättvisande bild av åtgärdens förmåga att reducera näringsämnen. Denna uppföljning är kostsam och är inget som vattenrådet idag kan göra för

samtliga nya åtgärder. Vattenrådet tar till sig den kritik som kommit in och anser att det i nuläget blir svårt att genomföra ett fullskaligt pilotprojekt. Man förespråkar istället att diskussionen kring möjligheterna att köpa ekosystemtjänster förs vidare på nationell nivå och hoppas att utredningen blir ett viktigt inlägg i den framtida debatten.